

Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

19 februari 2008 / rapportnummer 1916-62

1. OORDEEL OVER HET MER

Ten behoeve van de realisatie van het Zandwin- en natuurontwikkelingsproject 'Over de Maas' zijn reeds een aantal planstadia doorlopen respectievelijk besluiten genomen waarbij telkens de vereiste m.e.r.-procedure werd gevolgd. Provinciale Staten van Gelderland hebben op 20 september 2006 de Partiële herziening van het *Streekplan Gelderland 2005* betreffende Over de Maas/West Maas en Waal vastgesteld. Daarbij is door de provincie gekozen om de locatie Over de Maas als een concrete beleidsbeslissing aan te merken. Op 13 september 2007 heeft de gemeenteraad van West Maas en Waal het *Partiële Structuurplan Over de Maas* vastgesteld. Het structuurplan sluit aan bij de besluitvorming door Provinciale Staten van Gelderland. Het project Over de Maas voorziet in activiteiten voor zandwinning gecombineerd met natuurontwikkeling, rivierverruiming en extensieve recreatie.

Een volledig uitgewerkt en gedetailleerd eindbeeld van de toekomstige ontwikkelingen wordt neergelegd in een bestemmingsplan. Voor de voorbereiding daarvan heeft de initiatiefnemer een aantal inrichtingsschetsen bij de gemeente ingeleverd. Het bestemmingsplan en de aanvraag om ontgrondingsvergunning zijn respectievelijk plan- en besluitMER-plichtig. Omdat in de tot nu toe gevolgde procedure al 2 MER-rapporten zijn vastgesteld t.b.v. de streekplanherziening en het structuurplan ligt er reeds een gereed MER. De initiatiefnemer ziet echter mogelijkheden om het tot op heden vastgestelde voorkeursalternatief (VKA) verder te optimaliseren tot een voorkeursalternatief-plus (VKA+). De initiatiefnemer wil dit VKA+ als grondslag gebruiken voor zijn verzoek aan de gemeente West Maas en Waal tot herziening van het bestemmingsplan en zijn aanvraag aan de provincie Gelderland voor een ontgrondingsvergunning. In verband hiermee heeft de initiatiefnemer voor dit VKA+ een nieuw MER-rapport VKA+ opgesteld, waarvan de eerdere MER-rapportages integraal onderdeel uitmaken. Het gaat om één MER. Voor zover dit MER betrekking heeft op het *bestemmingsplan* is het een plan-MER. Voor zover het betrekking heeft op de *ontgrondingsvergunning* gaat het om een besluit-MER. Op grond van artikel 14.4b van de Wet milieubeheer is in deze gevallen de besluit-MER-procedure van toepassing.

De Commissie is van oordeel dat **met het MER-rapport VKA+ en de eerdere MER-rapporten, de essentiële informatie aanwezig** is om het milieubelang een volwaardige plaats te kunnen geven in de besluitvorming. In hoofdstuk 2 van dit advies wordt een nadere toelichting gegeven op dit oordeel. Daarbij worden enkele aanbevelingen gedaan voor de verdere besluitvorming. Tijdens de toetsing heeft op 9 januari 2008 een gesprek plaatsgevonden tussen de Commissie, het bevoegde gezag en de initiatiefnemer. Daar heeft de initiatiefnemer een mondelinge en schriftelijke toelichting gegeven. De Commissie adviseert deze toelichting, te samen met het MER, bij het ontwerpbestemmingsplan/de ontwerp-beschikking ter visie te leggen.

2. TOELICHTING OP HET OORDEEL

2.1 Toetsing aan hoofddoelstellingen

De Commissie achtte in het MER onvoldoende onderbouwd waarom het VKA alléén is geoptimaliseerd op de aspecten ‘beïnvloeding waterkrachtcentrale’, ‘waterkwaliteit’ en ‘rivierkundige effecten’. Behalve dat onduidelijk was hoe de beperking van het capaciteitsverlies van de waterkrachtcentrale (wkc) moet worden ingeschat, werd geen afweging gemaakt tussen:

- enerzijds de bereikte winst (minder capaciteitsverlies wkc en meer ruimte voor de rivier) en
- anderzijds de mogelijk negatieve gevolgen voor de natuur (vismigratie, onzekerheid m.b.t. waterkwaliteit)¹ anderzijds. Natuurontwikkeling is één van de hoofddoelstellingen van het project.

Tijdens het deskundigenoverleg is aannemelijk gemaakt dat de risico's voor negatieve gevolgen voor de natuur in het VKA+ niet groter zijn dan in het VKA. De Commissie acht daarmee voldoende informatie aanwezig voor de verdere besluitvorming.

- De Commissie adviseert ten behoeve van de verdere besluitvorming de bereikte capaciteitswinst voor de wkc aan te geven in kWh en aantallen huishoudens.

2.2 Effecten op natuur

2.2.1 Risico's voor de realisatie van natuurdoelstellingen

De (periodiek) meestromende nevengeul om de stuw heen en de vispassage tussen beide plassen, die was opgenomen in het VKA, is niet opgenomen in het VKA+. Hetzelfde geldt voor de oeverwalverlaging in de Moleneindsche Waard, en daarmee de mogelijkheid van meer rivierdynamiek en riviergebonden natuurwaarden. Daardoor was onvoldoende duidelijk of hiervan effecten zijn te verwachten op bijvoorbeeld de vismigratie², en in bredere zin op het realiseren van hoogwaardige natuur. In het MER was daarnaast onvoldoende helder wat de invloed is van de verminderde dynamiek op de waterkwaliteit in de plas in de Moleneindsche Waard.

Tijdens het deskundigenoverleg is aangegeven welk effect het achterwege laten van de meestromende nevengeul heeft voor de vismigratie. Daarbij is de effectiviteit van de lokstroom van de al aanwezige vispassage om de stuw betrokken. Specifiek is ingegaan op de vergelijking tussen het VKA en VKA+ wat betreft rivierdynamiek in de Moleneindsche Waard en de risico's voor de waterkwaliteit. Aannemelijk is gemaakt dat de risico's voor de realisatie van na-

¹ Zie paragraaf 2.2 van dit advies.

² Zie ook Van Liefferinge et al (2004). Handleiding voor het saneren van vismigratieknelpunten. Handboek voor het herstel van vrije vismigratie in Nederland en Vlaanderen. Universiteit Antwerpen i.s.m. OVB, in opdracht van Aminal, afd water. Rapport nr ECOBE 03-R52. Hierin wordt aangegeven dat bij voorkeur gekozen wordt voor een meer natuurlijke oplossing (bijv meestromende nevengeul). Uitgangspunt dat bij het ontwerpen van voorzieningen voor stroomopwaartse en – afwaartse migratie van vissen uitgegaan moet worden van de eigenschappen van vissoorten die langs een obstakel geleid moet worden. Daarnaast biedt dit ook mogelijkheden om geschikte habitats voor migrerende vissen te ontwikkelen. In dat verband kan ook gekeken worden naar referentiesystemen ontwikkeld voor de grote rivieren in het kader van de Kaderrichtlijn Water

tuurdoelen, in het VKA+ niet groter zijn dan in het VKA, maar vermoedelijk wel een andere kwaliteit natuur zullen opleveren. De Commissie acht hiermee voldoende informatie aanwezig voor de verdere besluitvorming.

2.2.2 Achterwege laten verlengde Alphense Uitvliet

Het in het VKA+ weglaten van de verlengde Alphense Uitvliet, waardoor het water rechtstreeks uitmondt in de plas, is in het MER slechts met een zeer beperkt aantal waterkwaliteitsmetingen onderbouwd.³ De Commissie acht het daarbij denkbaar dat de waterkwaliteit van de Alphense Uitvliet in de tijd sterk varieert.

Tijdens het deskundigenoverleg is een nadere onderbouwing gegeven voor het in het VKA+ achterwege laten van de verlengde Alphense Uitvliet. Onderbouwd is dat voor de bepaling van de waterkwaliteit van de Alphense Uitvliet is uitgegaan van een worst-case scenario. De Commissie acht hiermee voldoende informatie aanwezig voor de verdere besluitvorming.

2.3 Geluid

In het MER wordt geen concrete beschrijving gegeven van de te treffen geluid-reducerende maatregelen. Zekerheid dat voldaan wordt aan de grenswaarde van 50 dB(A)-etmaalwaarde op de gevels van woningen is er derhalve nog niet. Dit inzicht zal moeten worden gegeven in het verdere vergunningverlenings-traject als meer duidelijk bestaat over het in te zetten materieel.

- De Commissie adviseert ten behoeve van de verdere besluitvorming aan te geven welke mitigerende maatregelen genomen zullen worden om aan de grenswaarde voor de 50 dB(A)-etmaalwaarde op de gevels van woningen te voldoen. Geef ook aan welke consequenties aan mitigerende maatregelen⁴ verbonden zijn.

2.4 Luchtkwaliteit

In het MER wordt geen actueel inzicht geboden in de gevolgen van het initiatief voor de fijn stof concentraties en eventueel benodigde mitigerende maatregelen. Dit inzicht zal gegeven moeten worden in het verdere vergunningverleningstraject als meer duidelijkheid bestaat over het in te zetten materieel.

- De Commissie adviseert ten behoeve van de verdere besluitvorming aan te geven welke gevolgen het initiatief heeft voor de fijn stofconcentraties en eventueel benodigde mitigerende maatregelen. Het initiatief moet voldoen aan de luchtkwaliteits-eisen vermeld in de Wet milieubeheer.

³ jaargemiddelde van 2004/2005 en één maand in de zomer van 2005.

⁴ Bijvoorbeeld de aanleg van een aarden geluidswal en/of het niet of slecht beperkt uitvoeren van werkzaamheden in de avondperiode.

2.5 Effecten op waterhuishouding binnendijks

In dit MER zijn de effecten op de waterhuishouding binnendijks slechts globaal beschreven.⁵ Ook heeft geen precisering plaatsgevonden van de maatregelen die genomen worden om negatieve effecten te mitigeren.

- De Commissie adviseert ten behoeve van de verdere besluitvorming de negatieve effecten op de waterhuishouding binnendijks aan te geven en de te nemen mitigerende maatregelen te preciseren.

⁵ Zie in dit verband ook de inspraakreactie van de Landinrichtingscommissie voor de ruilverkaveling Land van Maas en Waal (inspraakreactie nr. 2, bijlage 2).

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: Nederzand Project Management BV

Bevoegd gezag: Gemeenteraad gemeente West Maas en Waal

Besluit: Vaststelling bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: categorie C16.1.

Activiteit: Herinrichting van het gebied Over de Maas / Moleneindsche Waard in de gemeente West Maas en Waal ten behoeve van zandwinning, natuurontwikkeling, ruimte voor de rivier en extensieve recreatie.

Betrokken documenten:

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven.

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in: De Waalkanter d.d. 25 oktober 2007

aanvraag toetsingsadvies: 18 oktober 2007

ter inzage legging MER: van 25 oktober tot en met 5 december 2007

toetsingsadvies uitgebracht: 19 februari 2008

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing inventariseert de Commissie eerst of er tekortkomingen zijn in het voldoen aan de (vooraf) gestelde eisen. Vervolgens beoordeelt de Commissie de ernst van de eventuele tekortkomingen. Daarbij staat de vraag centraal of de benodigde informatie aanwezig is om het milieubelang een volwaardige plaats te geven bij de besluitvorming. Is dat naar haar mening niet het geval dan signaleert de Commissie dat er sprake is van een zogenoemde 'essentiële tekortkoming'. De Commissie adviseert dan dat die informatie alsnog beschikbaar komt, alvorens het besluit wordt genomen. Overige tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen, voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. Deze werkwijze impliceert dat de Commissie zich in het advies tot hoofdzaken beperkt en niet ingaat op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

drs.ir. B.A.H.V. Brorens

dr. G.P.J. Draaijers (werkgroepsecretaris)

ir. C. van der Giessen

ir. J.A. Huizer

drs. M.A. Kooiman

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

dr. N.P.J. de Vries

BIJLAGE 2: Lijst van inspraakreacties en adviezen

1. Bewoners Over de Maas. provincie Gelderland
2. Dienst Landelijk Gebied voor ontwikkeling en beheer, Arnhem
3. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Arnhem
4. Bewonersvereniging Zanderover, Lith
5. Fam. Y.H. Li, T.J. van Dijk, P. Klijmij, B. Kuijpers, B. Meijering, Alphen
6. Gemeente Maasdriel
7. L. Wiegemans, Maren Kessel
8. Gemeente Lith
9. H.A. Zwanink, Alphen
10. Gemeente West Maas en Waal, Beneden-Leeuwen
11. W. Vendelmans v. Zwolga, Alphen
Verslag hoorzitting

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Zandwin- en natuurontwikkelingsproject Over de Maas**

Het project 'Over de Maas' voorziet in activiteiten voor zandwinning gecombineerd met natuurontwikkeling, rivierverruiming en extensieve recreatie. Ten behoeve van de realisatie ervan zijn al een aantal planstadia doorlopen respectievelijk besluiten genomen waarbij telkens de vereiste m.e.r.-procedure werd gevolgd. Een volledig uitgewerkt en gedetailleerd eindbeeld van de toekomstige ontwikkelingen wordt neergelegd in een bestemmingsplan. Voor de voorbereiding daarvan heeft de initiatiefnemer een aantal inrichtingsschetsen bij de gemeente ingeleverd. Het bestemmingsplan en de aanvraag om ontgrondingsvergunning zijn respectievelijk plan- en besluitMER-plichtig.

ISBN: 978-90-421-2328-1